

Szentandrás-puszta: A Szabó Géza és Szécsi Attila által azonosított középkori falu- és templomhelyen végeztem terepbejárást. A pusztát K-i szélén húzódó vasútvonaltól K-re, a két patak közti dombháton D-i részén, a keletkebbi patakág Ny-i oldalán É-D irányban húzódó kiemelkedően azonosítottam a főleg kőből épített középkori templom helyét. A hely kevés, de igen nagy méretű kővel, kevesebb téglával és a templomhelytől D-re némi embercsonttal borított. Középkori kerámiát jobbra a templomnak helyet adó domb D-i és Ny-i oldalán találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

36. Budajenő, Hegyi-szántók (MRT 13/1 k. 2/9 lh.)

(Pest megye) B

Lakossági bejelentés alapján szereztünk tudomást a budajenői lakópark bővítéséről, amelynek területe a Hegyi-szántók néven ismert, 9. lelőhelyre esik. A lelőhelynek a még fel nem tárt területére (közel a felére) még a kilencvenes évek végén épült a lakópark első üteme. A négyhónapos megelőző feltárás során majdnem 10 hektárnyi területet sikerült megkutatnunk. Az egyrétegű település több, mint 800 objektumán kívül két, illetve három helyen sikerült nagyobb építményekre utaló cölöplyuk-sorokat feltárnunk.

Az objektumok túlnyomó többsége hulladékgyűjtő volt, csak ritka esetben észleltünk egymásba érő gödröket. Az objektumok közül néhány fazekassághoz köthető (ezt tűzhelynyomok, félkész áruk jelzik), voltak tárolóvermek, néhány gödörkomplexum anyaggyűjtő funkcióval bírhatott, volt néhány tüzelőgödör és textilművességgel kapcsolatos objektum (orsógombok, orsókarikák, szövőszéknehezékek utaltak erre). A gödrök betöltéséből igen nagy mennyiségű kerámiaanyag – amely alapján a telep a Vátya III–Koszider időszakra datálható – és állatsont került elő. Néhány pattintott kőeszköz, csonteszközök, egy apró bronzlemezdarab, egy bronztű, egy borostyánkődarab, valamint két homokkőből készült öntőmintadarab is előkerült.

A 11. sz. kutatóárokkal átvágtuk a teleptől északra húzódó sáncot, amelyből szintén Vátya III–Vátya Koszider kerámiatöredékek kerültek elő. Az eddig ismeretlen erődített részen belül a terepadottságok miatt, és mivel a beépítésre szánt területen már túl voltunk, csak egy kutatóárkot tudtunk húzni, amelyben régészeti leletanyag, objektum nem volt.

Az erődített telepek az erősödő társadalmi tagozódással összefüggésben megjelenő települési hierarchia jeleként értékelhetők. A telepen végzett bronzöntésre utaló öntőminták és bronzsalak tovább gyarapítják azonos megfigyelések számát, amelyek alapján feltételezhető, hogy a korszak bronzművessége az erődített telepekhez kötődött. A stratégiai fontos erőforrás – a szerszámok, fegyverek és presztízstárgyak előállítására használt bronz – feletti ellenőrzést az erődített telepeken

elő társadalmi elit tartotta kezében. Ugyancsak az elit jelenlétét jelzi a távoli kereskedelmi kapcsolatokat jelző presztízstárgy, a borostyán megjelenése.

Magyarország Vátya III.–Vátya Koszider periódusának legnagyobb területen megkutatott telepe megkülönböztetett figyelmet érdemel. Alpár, Százhalombatta lelőhelyek mellett Budajenő, mint nagy felületen feltárt egyrétegű erődített telep, kiemelkedő helyet foglal el a koszideri időszak erődített telepeinek sorában.

Munkatársak: Kalácska Róbert, Reményi László.

REPISZKY TAMÁS

37. Budakalász, Zöld-barlang

(Pest megye) R, LT, Ró, N, Á, Kk

A Zöld-barlang a Nagy-Kevély K-i oldalában, az egyetlen, magasan elhelyezkedő, rég felhagyott, kisebb mészkőfejtőtől kb. 100 m-re található. 2002-ben végzett feltárása során lényegében ugyanazok a régészeti korszakok leletei kerültek napvilágra, mint a 2001-es esztendőben. A barlang bejáratától 5,5 m-re, egészen a kürtőig, a teljes bal oldalon meghagyott hosszanti tanúfal szépen illusztrálja a barlang betöltését. A felső réteget egyre vastagodó (35–1,90 cm-ig), laza, kötőmelékes, fekete-barna humusz alkotta, amely alatt vörös agyag volt. A felső réteg igen kevert volt, rétegződéseket, tűzhely nyomát nem sikerült benne megfigyelni. Pregnánsan jelentkező járószintet ugyan nem figyeltünk meg, de minden bizonnyal a vörös betöltés feletti igen kemény, kalcitos réteg lehetett a rézkori felszín a barlangban. Közvetlenül a kemény kalcittörmelékes réteg fölött szinte kizárólag rézkori töredékek voltak. (Csupán egy alkalommal észleltünk két római és egy középkori kerámiatöredéket.)

Az 5,5 m-től 8,5 m-ig terjedő megkutatott területen az edénytöredékek nagy része a középső rézkor Ludanice csoportjába sorolható. Ugyanebbe a korba sorolható egy majdnem ép „kupicás” pohár, néhány pattintott kőeszköztöredék, egy limnokvarcitpenge, egy enyhén sérült baltácska. A kerámiatöredékek kis része kelta, illetve római kori. Egy-két oldaltöredék népvándorlás kori. Előkerült egy 10–11. századi hullámvonalaköteg díszes oldaltöredék, és néhány 13. századi (pl.: egy kereszt fenékbélyeges szürke) töredék is.

A barlang kanyarulatától az akna felé egyre csökkent a régészeti leletek száma. A leletszegénység kb. a 8. métertől volt leginkább tapasztalható. A 8,5–9,6 m közötti szakaszon, ahol a bal oldalon szépen kirajzolódott kb. 5–10 cm-re a felső humusz alatt egy sárgás réteg, mely minden bizonnyal egy újkori beásás eredménye. Innen került elő 2 oligocén hárshegyi homokkő, melyek lehettek fenőkövek is, mert az éleiken nem természetes kopásnyomok észlelhetők. (Legközelebb ilyen kő csak a távoli gerincen borítja a dachsteini mészkövet.) A 8,5–9,6 m közötti terület leletei közül 1–2 római töredék, 2 darab 10–11. századi hullámvonalas ol-